

КРИТИЧНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Тези наукових доповідей

КРИТИЧНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН:

Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції 14 листопада 2018 року/ Укл. О.П. Галай, Т.А. Ляшенко, О.О. Яременко-Гасюк, С.М. Іваненко, Л.В. Петько – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018 – 247 с.

До збірки увійшли матеріали доповідей, де висвітлюються питання формування професійної компетенції, особливостей новітніх підходів до системи організації навчального процесу в системі вищої школи, контролю рівня сформованості компетенції та концепції міжкультурної комунікації в сучасній освіті.

Матеріали доповідей учасників конференції подаються в авторській редакції

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Дослідженню професійно значущих якостей (ПЗЯ) особистості як загального, так і окремих напрямків, присвячені наукові напрацювання вітчизняних і зарубіжних учених в галузі психології і педагогіки (О. Брюховецька, Р. Гейзерська, Н. Головач, Є. Клімов, Г. Лещенко, М. Лобур, С. Максименко, О. Силкін, Є. Тютюнник, М. Федоренко, В.Шадриков, Л. Шеховцева, Khakimhan Uspanov, Pierce J. Howard, Jane M. Howard, Roy Baumeister, James Marsh та ін.).

Ми розглядаємо формування професійно значущих якостей сучасної молоді в період отримання вищої освіти, педагогічної зокрема.

Вченими прийнято виокремлювати ранню юність (від 15 до 18 років) і пізню юність (від 18 до 23 років). Зазначимо, що для даного вікового періоду (17–23 роки) характерна переорієнтація життєвих цінностей, відбувається інтенсивний процес соціалізації особистості.

Через що науковці окреслюють такі суперечності, які притаманні студентському віку (періоду життя): 1) *суперечки соціально-психологічного характеру* (між розвитком інтелектуальних, фізичних сил студента і обмеженістю часу, економічними можливостями для задоволення їх потреб та ін.); 2) *суперечки навчального характеру* (прагнення до самостійності у виборі знань і формами, методами підготовки фахівця певного профілю), 3) *суперечки психолого-педагогічного характеру* (велика кількість інформації, яку отримує студент і відсутність часу для її опрацювання, що призводить до поверховості знань) [13].

Треба наголосити, що на згадану вікову періодизацію припадає найбільш активний розвиток інтелектуальних та моральних сил молодого людини. Саме в студентському віці молода людина знаходиться в пошуку серед категорій добра і зла. Такі моральні цінності як «честь» [2; 17; 18], «право», «обов'язок», які характеризують особистість, «гостро хвилюють її в юності, причому даний період діапазон добра і зла розширюється до критичної межі» [1].

Зрозуміло, що одним із головних завдань університетського освітнього простору є створення таких умов, де студент може реалізувати і перетрансформувати свій потенціал особистісних якостей і здібностей у свої професійні якості (як ми писали раніше, відбувається «континіум особистісної динаміки» [6]), що передбачає інтеграцію гуманітарних і суто природничих дисциплін (як професійного напрямку підготовки), що сприяє формуванню у студентів їхнього всебічного наукового світогляду; розумінню картини світу, здатності до науково-дослідницької діяльності (потреба вивчення сучасних наукових здобутків у природничій галузі, а також і в психолого-педагогічній, уміння писати наукові доповіді, статті, виступати на конференціях [3; 4; 5]); вихованню загальнолюдських цінностей і моральних якостей майбутнього випускника закладу вищої освіти.

Отже, науковці окреслюють такі професійно значущі якості для майбутнього педагогічного працівника: доброзичливість, такт; товариськість; емоційна стійкість; емпатія; наполегливість; самостійність; доміантність; організаторські здібності; соціальний інтелект; експресія особи і поведінки; чистота, чіткість і виразність мови [13], тоді як в узагальному вигляді для випускника вищої школи професійно значущі якості розподілилися таким чином: 1) концентрація і стійкість уваги; 2) здатність правильно орієнтуватися в соціальній ситуації, безкорисливість, альтруїзм; 3) переключення і розподіл уваги, здатність утримувати в центрі уваги одночасно

кілька предметів або виконувати одночасно кілька дій; 4) розвиток образної і словесно-логічної пам'яті; 5) високий рівень розвитку критичного мислення; 6) розвиток логічного мислення; 7) достатній розвиток довгострокової і короткострокової пам'яті; 8) комунікативні здібності (спілкування і взаємодія з людьми, уміння встановлювати контакти); 9) уміння слухати; 10) вербальні здібності (уміння говорити чітко, ясно, виразно); 11) ораторські здібності; 12) здатність до самоконтролю; 13) деонтологічні вміння [13].

На спрямованість розвитку комунікативного компоненту ПЗЯ студентів наголошує і М. Діденко. Вчена пояснює це тим, що, *по-перше*, саме комунікативний компонент за результатами проведеного нею факторного аналізу посів перше місце в ієрархії ПЗЯ, і, *по-друге*, на констатувальному етапі дослідження аналіз результатів очікування майбутніх менеджерів від професії (за проективною методикою) виявив, що більшість респондентів серед найбільших труднощів у майбутній роботі вбачають можливі проблеми з комунікаціями в колективі, з підлеглими чи керівництвом. Відповідно до цього, нами було обрано комунікативний компонент ПЗЯ майбутніх менеджерів, як той компонент, вплив на який максимально швидко наблизить майбутніх випускників до професійного рівня [15, с. 25]. Адаптуючи сказане вище до педагогічної професії, проведемо таку паралель: учитель (менеджер) – учні (підлеглі) – керівництво (керівництво освітнього закладу).

Професія вчителя природознавчих дисциплін, як і будь яка професія, що пов'язана з педагогічною діяльністю, будує тип взаємодії за схемою «людина – людина», де головним виступає людський фактор і комунікація, а це, своєю чергою говорить про актуальність володіння мовою, зокрема й іноземною, що вимагає зараз наше глобалізоване суспільство. Сказане висвітлено нами у низці публікацій [7; 8; 9; 10; 11; 12].

Тому, пріоритетним стає відкриття спеціальностей, на яких відбувається підготовка студентів до викладання природничих дисциплін англійською мовою, що є одним із факторів формування професійних умінь майбутнього вчителя та його професійно значущих якостей

Про важливість володіння мовою у професійній підготовці майбутніх спеціалістів наголошують і наші зарубіжні колеги Pierce J. Howard і Jane M. Howard [16] в своєму монографічному дослідженні, що додає впевненості і підтримку нашим науковим пошукам.

Список використаних джерел

1. Марчук Л.М. Вікові особливості прояву асертивної поведінки студентів психологічних спеціальностей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/journals/2011/NiO_9_2011/2_rozd/March.htm

2. Петько Л.В. Виховний потенціал методу ситуаційного аналізу («Case study» method) у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання : зб. наук. пр. ; за ред. академіка В.І.Бондаря. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2015. – Вип. 27. – С. 133–140

3. Петько Л.В. Дослідницька діяльність студентів коледжу як одна з умов неперервної освіти / Л.В. Петько // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому середовищі: зб. наук. праць. – К.: Університет «Україна». – 2010. – № 7. – С. 122–134.

4. Петько Л.В. Написання і захист рефератів іноземною мовою за професійним спрямуванням – один із шляхів підготовки студентів до навчання у магістратурі / Л.В. Петько // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 35 : зб. наук. праць. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – С. 132–138.

5. Петько Л.В. Реалізація морально-суспільної проблематики у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Науковий часопис НПУ імені М.Д.Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. пр. ; за ред. академіка В. І. Бондаря. – Київ: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2016. – Вип. 55. – С. 166–173.

6. Турчинова Г. В. Біологічне пізнання у континіумі особистісної динаміки / Г. В. Турчинова // Особистість у просторі виховних інновацій: всеукр. наук.-практ. конф., НАПН України, Ін-т проблем виховання НАПН України ; за ред. І. Д. Бега, О. М. Докуленко, Р. В. Малиношевського (19 жовтня 2018 р.). – Ів.-Франківськ : НАП, 2018. – С. 371-376.

7. Турчинова Ганна. Зміст курсу навчання викладання біології англійською мовою / Ганна Турчинова // Зб. наук. пр. Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини / [гол ред: М.Т. Мартинюк]. – Умань : ПП Жовтий, 2012. – Ч.1. – С. 307–317.

8. Турчинова Г.В. Навчання монологічного та діалогічного мовлення студентів педагогічних професійно-лінгвістичних спеціальностей // Іноземні мови. – 2005. – № 2. – С. 43–47.

9. Турчинова Г.В. Психолінгвістичні передумови оволодіння іноземною мовою для спеціальних цілей / Г.В. Турчинова // Наукові записки : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Випуск LXXXXVIII (98). – С. 201–207.

10. Турчинова Г. В. Результати експериментального навчання та інтерпретація отриманих даних з методики навчання професійного монологічного та діалогічного мовлення / Г. В.Турчинова //

Теоретичні питання культури, освіти та виховання. – Київ: КНІУ-НМАУ, 2005. – № 29. – С. 158–162.

11. Турчинова, Г. В. Підготовка майбутніх вчителів природничих дисциплін до дослідницької діяльності у процесі навчання іноземної мови за фахом / Г. В. Турчинова // *Topical issues of education : Collective monograph*. – Pegasus Publishing, Lisbon, Portugal, 2018. – P. 70–84.

12. Турчинова Г.В. Формування професійних умінь викладання біології англійською мовою // *Наукові записки // Серія: Педагогічні та історичні науки*. – Е. : Вид. центр НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2005. – Вип. 58. – С. 156–164.

13. Філоненко Мирослава. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://pidruchniki.com/2015060965021/psihologiya/vikovi_osoblivosti_o_sobistisnogo_stanovlennya_fahivtsya#32

14. Яременко-Гасюк О. О. Технології педагогічного дизайну підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в контексті компетентісного підходу (зарубіжний досвід) / О. О. Яременко-Гасюк // *Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*. – 2017. – № 10 (18). – С. 42–48.

15. Didenko, M. (2018) Development of professionally significant qualities of future managers of organizations through psychological training”, *Psychological journal*, 16(6), pp. 24–37. Doi: 10.31108/1.2018.6.16.2.

16. Howard Pierce J., Howard Jane M. The big five quick start: an introduction to the five factor model of Personality for human resource professionals: monograph. – Center for Applied Cognitive Studies, 2012.

17. Pet'ko Lyudmila. The "Case Study" Method as Means of Formation of a Professionally Oriented Foreign Language Teaching Environment in University Conditions. *Intellectual Archive*. – 2015. –

Volume 4. – Num. 4 (July). Series "Education & Pedagogy". – Toronto : ShinyWordCorp. – PP. 48–65.

18. Pet'ko L.V. Formation of professionally oriented foreign language teaching environment in conditions of university and upbringing of moral and ethical values (on illustration of the phenomenon «honesty» and «lie») / L.V.Pet'ko // Intellectual Archive. – 2016. – Volume 5. – No. 1 (January). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 98–111.

Петько Л.В.

НПУ імені М.П.Драгоманова

ФІЛЬМИ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ У ФОРМУВАННІ ПОІНС ДЛЯ СТУДЕНТІВ-БІОЛОГІВ

В умовах сьогодення кафедри іноземних мов (ІМ) університетів, які забезпечують іншомовну підготовку студентів, чітко усвідомлюють необхідність організації навчання ІМ у контексті професії, яку набуває майбутній випускник закладу вищої освіти, тобто в ракурсі обраного студентом напрямку підготовки з певної галузі освіти (право, економіка, біологія, екологія, психологія, педагогіка та ін.).

Серед іноземних мов, пріоритетне місце займає англійська мова, як міжнародна (глобальна), якою розмовляють в будь-якій країні, якою перекладаються науково-дослідні проекти та розробки, ведуться перемовини та ін. Через що, як слушно зауважують науковці [7; 8; 9], перед вищою освітою постала необхідність організовувати підготовку студентів за двома спеціальностями, як то «Біологія та англійська мова», «Хімія та англійська мова», «Туризм та англійська мова» та ін.

У межах даних тез запропонуємо наше бачення навчання майбутніх біологів англійської мови звертаючись до науково-популярного фільму «Kingdom of Plants: Life In The Wet Zone»

17. Кофанова О. В.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ХІМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ВИПУСКНИКІВ ТЕХНІЧНИХ ВИЩИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ 91

18. Красільнікова Т.М., Лазебна О.М.

КРИТИЧНИЙ ПІДХІД У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ЕКОЛОГІВ 95

19. Кустовська А.В., Боровик Т.А.

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В УЧНІВ 6 КЛАСУ
НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ 100

20. Лагутенко О.Т., Настека Т.М.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ З
КУРСУ «ОСНОВИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА» У
ПЕДАГОГІЧНОМУ ВУЗІ 107

21. Турчинова Г.В.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН 112

22. Петько Л.В.

ФІЛЬМИ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ У ФОРМУВАННІ ПОІНС ДЛЯ
СТУДЕНТІВ-БІОЛОГІВ 118

23. Мельниченко Н.В., Пархоменко О.В.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ПРИ
ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ 124

24. Лазебна О.М.

ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У
МЕТОДИЦІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ 128

25. Ночник К.О., Прибора Н.А.

ВИЛУЧЕННЯ СРІБЛА ІЗ ФОТОВІДХОДІВ 133